

ΈΝΑ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΡΧΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ

Errico Malatesta

Έτυχε πρόσφατα να βρω ένα Γαλλικό φυλλάδιο (στην Ιταλία σήμερα [1927], όπως ξέρετε, ο μη φασιστικός τύπος δεν κυκλοφορεί ελεύθερα), με τίτλο [Οργανωτική Πλατφόρμα της Γενικής Ένωσης Αναρχικών \(σχέδιο\)](#).

Πρόκειται για ένα σχέδιο αναρχικής οργάνωσης που εκδόθηκε υπό το όνομα της Ομάδας των Ρώσων Αναρχικών του Εξωτερικού και φαίνεται πως απευθύνεται ιδιαίτερα στους Ρώσους συντρόφους. Ασχολείται όμως με ζητήματα που ενδιαφέρουν εξίσου όλους τους αναρχικούς• και είναι ξεκάθαρο, λαμβάνοντας υπόψη τη γλώσσα στην οποία έχει γραφεί, ότι επιδιώκει την υποστήριξη των συντρόφων σε όλο τον κόσμο. Σε κάθε περίπτωση αξίζει να εξεταστεί, τόσο από τους Ρώσους όσο και απ' τον καθένα, κατά πόσο η πρόταση που κατατίθεται συμβαδίζει με τις αναρχικές αρχές και εάν η υλοποίησή της θα βοηθήσει πραγματικά την υπόθεση του αναρχισμού.

Οι προθέσεις των συντρόφων είναι εξαιρετικές. Σωστά θρηνολογούν για την πραγματικότητα, ότι μέχρι τώρα οι αναρχικοί δεν έχουν στα πολιτικά και κοινωνικά γεγονότα μια επιρροή ανάλογη με τις θεωρητικές και πρακτικές αξίες των δογμάτων τους, ούτε με τους αριθμούς τους, το κουράγιο και το πνεύμα αυτοθυσίας – και πιστεύουν ότι η κύρια αιτία γι' αυτή τη σχετική αποτυχία είναι η απουσία μιας μεγάλης, σοβαρής και ενεργού οργάνωσης.

Και μέχρι εδώ μπορώ λίγο ή πολύ να συμφωνήσω.

Η οργάνωση, η οποία πάνω απ' όλα σημαίνει απλά συνεργασία και αλληλεγγύη στην πράξη, είναι μια φυσική κατάσταση, απαραίτητη για τη λειτουργία της κοινωνίας• και αυτή είναι μια αναμφισβήτητη αλήθεια παραδεκτή από τον καθένα, είτε στην ανθρώπινη κοινωνία γενικά είτε σε κάθε ομάδα ανθρώπων που ενώθηκαν για κάποιο κοινό σκοπό.

Καθώς τα ανθρώπινα όντα δεν μπορούν να ζήσουν απομονωμένα, στην πραγματικότητα δεν μπορούν να γίνουν ανθρώπινα όντα και να ικανοποιήσουν τις ηθικές και υλικές τους ανάγκες εκτός εάν είναι τμήματα της κοινωνίας και συνεργάζονται με τους συντρόφους τους, είναι αναπόφευκτο ότι αυτοί που δεν έχουν τα μέσα, ή αρκετά ανεπτυγμένη αντίληψη ώστε να οργανωθούν ελεύθερα με αυτούς με τους οποίους μοιράζονται κοινά ενδιαφέροντα και συναισθήματα-απόψεις, πρέπει να υπακούσουν στις οργανώσεις που δημιουργήθηκαν από άλλους, οι οποίοι γενικά αποτελούν την άρχουσα τάξη ή ομάδα και ο σκοπός των οποίων είναι να εκμεταλλευτούν την εργασία των άλλων για δικό τους όφελος. Και η πολύχρονη καταπίεση των μαζών από μια μικρή μειοψηφία προνομιούχων έχει πάντοτε αποτελέσει το αποτέλεσμα της ανικανότητας-αδυναμίας του μεγαλύτερου αριθμού των ατόμων να συμφωνήσουν και να οργανωθούν με άλλους εργάτες στην παραγωγή και τη διασκέδαση στα δικαιώματα και τα προνόμια και στην άμυνα απέναντι σε εκείνους που επιθυμούν να τους εκμεταλλευτούν και να τους καταπιέσουν.

Ο αναρχισμός εμφανίζεται σαν μια απάντηση σε αυτή την κατάσταση πραγμάτων, η βασική του αρχή είναι η ελεύθερη οργάνωση, δημιουργημένη και βαλμένη σε κίνηση σύμφωνα με την ελεύθερη συμφωνία των μελών της χωρίς κανενός είδους εξουσία• δηλαδή, χωρίς κανέναν να έχει το δικαίωμα να επιβάλλει τις επιθυμίες του σε άλλους. Και είναι άρα φανερό ότι οι αναρχικοί θα επιδιώκουν να θέσουν σε εφαρμογή στην προσωπική και την πολιτική τους ζωή τις ίδιες αρχές πάνω στις οποίες, πιστεύουν, ότι ολόκληρη η κοινωνία θα έπρεπε να βασίζεται.

Οι κρίσεις από κάποιες πολεμικές μπορεί να δείχνουν ότι υπάρχουν αναρχικοί που απεχθάνονται κάθε είδους οργάνωση• αλλά στην πραγματικότητα οι πολλές, πάρα πολλές, συζητήσεις για αυτό το θέμα, ακόμα και όταν κρύβονται από γλωσσικές ερωτήσεις ή φαρμακώνονται από προσωπικά ζητήματα, αφορούν τους τρόπους και όχι την πραγματική αρχή της οργάνωσης. Έτσι συμβαίνει όταν αυτοί οι σύντροφοι, που μοιάζουν οι πιο εχθρικοί προς την οργάνωση, θέλουν πραγματικά να κάνουν κάτι να οργανώνονται όπως και εμείς οι υπόλοιποι και συχνά πιο αποτελεσματικά. Το πρόβλημα, επαναλαμβάνω, είναι μόνο στους τρόπους.

Επομένως, μόνο με συμπάθεια μπορώ να δω την πρωτοβουλία που πήραν οι Ρώσοι σύντροφοί μας, καθώς είμαι πεισμένος ότι μια πιο γενική, πιο «ενωμένη», πιο διαρκής οργάνωση από οποιαδήποτε άλλη έχει μέχρι τώρα

δημιουργηθεί από αναρχικούς – ακόμη και αν δεν καταφέρει να ξεπεράσει όλα τα λάθη και τις αδυναμίες οι οποίες είναι ίσως αναπόφευκτες σε ένα κίνημα σαν το δικό μας – το οποίο αγωνίζεται μέσα στην ακατανοησία, την αδιαφορία, ακόμη και την εχθρότητα της πλειοψηφίας – αναμφίβολα θα ήταν ένα σημαντικό στοιχείο δύναμης και επιτυχίας, ένα ισχυρό μέσο για να κερδίσουμε υποστήριξη για τις ιδέες μας.

Πιστεύω ότι είναι απαραίτητο πάνω απ' όλα και επείγον για τους αναρχικούς να συμφωνήσουν μεταξύ τους και να οργανωθούν όσο πιο πολύ και όσο πιο καλά είναι δυνατό ώστε να είναι ικανοί να επιδράσουν στην κατεύθυνση την οποία οι μάζες των ανθρώπων παίρνουν στον αγώνα τους για αλλαγή και απελευθέρωση.

Σήμερα η κύρια δύναμη κοινωνικού μετασχηματισμού είναι το εργατικό κίνημα (κίνημα των εργατικών ενώσεων, union movement) και από την κατεύθυνσή του θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό η πορεία που θα πάρουν τα γεγονότα και τα αντικείμενα της επόμενης επανάστασης. Μέσω των οργανώσεων που δημιουργούν για την υπεράσπιση των συμφερόντων τους οι εργάτες αποκτούν αντίληψη της καταπίεσης από την οποία υποφέρουν και τον ανταγωνισμό που τους χωρίζει από τα αφεντικά και σαν αποτέλεσμα ξεκινούν να φιλοδοξούν για μια καλύτερη ζωή, συνηθίζουν στον συλλογικό αγώνα και την αλληλεγγύη και κερδίζουν όσες βελτιώσεις είναι δυνατές μέσα στο καπιταλιστικό και κρατικό σύστημα. Κατόπιν, όταν η σύγκρουση ξεπερνά τον συμβιβασμό, η επανάσταση ή η αντίδραση ακολουθεί. Οι αναρχικοί πρέπει να αναγνωρίσουν την χρησιμότητα και την σημαντικότητα του κινήματος των εργατικών ενώσεων• πρέπει να υποστηρίξουν την ανάπτυξή του και να το κάνουν έναν από τους μοχλούς της δράσης τους, κάνοντας ό,τι μπορούν για να εξασφαλίσουν ότι, συνεργαζόμενοι με άλλες δυνάμεις για την πρόοδο, θα ανοίξουν τον δρόμο για μια κοινωνική επανάσταση που θα φέρει ένα τέλος στο ταξικό σύστημα και απόλυτη ελευθερία, ισότητα, ειρήνη και αλληλεγγύη για τον καθένα.

Αλλά θα ήταν ένα μεγάλο και μοιραίο λάθος να πιστέψουμε, όπως κάνουν πολλοί, ότι το εργατικό κίνημα μπορεί να θέλει, από δική του θέληση, και από την ίδια του τη φύση, να ηγεμονεύσει (αποτελέσει την πρωτοπορία) σε μια τέτοια επανάσταση. Αντιθέτως, όλα τα κινήματα που βασίζονται σε υλικά και άμεσα συμφέροντα (και ένα μεγάλο εργατικό κίνημα δεν μπορεί να κάνει τίποτα άλλο) αν τους λείπουν τα κίνητρα, η καθοδήγηση, οι συντονισμένες προσπάθειες των ανθρώπων των ιδεών, οδηγούνται αναπόφευκτα να προσαρμόζονται στις περιστάσεις, καλλιεργούν ένα πνεύμα συντήρησης και φόβου της αλλαγής σ' αυτούς που καταφέρνουν να αποκομίζουν καλύτερες συνθήκες εργασίας και συχνά τερματίζονται δημιουργώντας νέες και προνομιούχες τάξεις, και χρησιμεύουν για την υποστήριξη και ενίσχυση του συστήματος που θέλουμε να καταστρέψουμε.

Γι' αυτό το λόγο, υπάρχει μια προωθητική ανάγκη για ιδιαίτερες αναρχικές οργανώσεις οι οποίες, ταυτόχρονα, μέσα και έξω από τις εργατικές ενώσεις, αγωνίζονται για την επίτευξη του αναρχισμού και ζητούν να στερώσουν όλα τα σπέρματα του εκφυλισμού και την αντίδραση.

Αλλά είναι προφανές ότι για να επιτύχουν τους σκοπούς τους, οι αναρχικές οργανώσεις πρέπει, στη δομή και τη λειτουργία τους να παραμένουν σε αρμονία με τις αρχές του αναρχισμού• δηλαδή, πρέπει να ξέρουν πώς να ταιριάξουν την ελεύθερη δράση των ατόμων με την αναγκαιότητα και την ευτυχία της συνεργασίας η οποία εξυπηρετεί στην ανάπτυξη της αντίληψης και της πρωτοβουλίας των μελών τους και είναι ένα μέσω εκπαίδευσης για το περιβάλλον στο οποίο κινούνται και μιας ηθικής και υλικής προετοιμασίας για το μέλλον που επιθυμούμε.

Ικανοποιεί το σχέδιο το οποίο συζητάμε αυτές τις απαιτήσεις;

Μου φαίνεται πως όχι. Αντί να διεγείρει στους αναρχικούς μια μεγαλύτερη επιθυμία για οργάνωση, μοιάζει σκόπιμα σχεδιασμένο να ενισχύσει τις προκαταλήψεις των συντρόφων που πιστεύουν ότι το να οργανωθεί σημαίνει να υποταχθείς σε ηγέτες και να ανήκεις σε ένα εξουσιαστικό, συγκεντρωτικό σώμα που πνίγει κάθε προσπάθεια ελεύθερης πρωτοβουλίας. Και στην πραγματικότητα, περιλαμβάνει ακριβώς αυτές τις προτάσεις που κάποιος, μπροστά σε φανερές αλήθειες και παρά τις διαμαρτυρίες μας, επιμένει να αποδίδει σε όλους τους αναρχικούς που περιγράφονται σαν οργανωτές. Ας εξετάσουμε το Σχέδιο.

Πρώτ' απ' όλα, μου φαίνεται λάθος – και σε κάθε περίπτωση αδύνατο να πραγματοποιηθεί – να πιστεύουμε ότι όλοι οι αναρχικοί μπορούν να ενωθούν μαζί σε μια «Γενική Ένωση» - δηλαδή, με τα λόγια του Σχεδίου, σε ένα «μοναδικό» ενεργό επαναστατικό σώμα.

Εμείς οι αναρχικοί μπορούμε να πούμε ότι όλοι είμαστε στο ίδιο κόμμα, αν με τη λέξη «κόμμα» εννοούμε όλους όσους είναι «στην ίδια πλευρά», δηλαδή, που μοιράζονται τις ίδιες γενικές λαχτάρες και που, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, αγωνίζονται για τους ίδιους σκοπούς ενάντια στους κοινούς εχθρούς. Αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι είναι δυνατό – ή ακόμη και επιθυμητό – για όλους εμάς να μαζευτούμε σε μία συγκεκριμένη οργάνωση. Υπάρχουν πολλές διαφορές περιβάλλοντος και συνθηκών αγώνα• πολλοί πιθανοί τρόποι δράσης για να διαλέξουμε και επίσης πολλές διαφορές ιδιοσυγκρασίας και προσωπικών ασυμβατοτήτων ώστε μια «Γενική Ένωση», αν το πάρουμε σοβαρά, να μην γίνει, αντί για ένα μέσο για συντονισμό και επίβλεψη των προσπαθειών όλων, ένα εμπόδιο στην ατομική δράση και ίσως επίσης μια αιτία για περισσότερη εσωτερική διαμάχη.

Για παράδειγμα, πώς μπορεί κάποιος να οργανώσει με τον ίδιο τρόπο και με την ίδια ομάδα έναν δημόσιο σύνδεσμο δημιουργημένο για την προπαγάνδα και την αναταραχή, δημόσια και μια μυστική εταιρία περιορισμένη από τις πολιτικές συνθήκες της χώρας στην οποία δρα για να κρύψει από τον εχθρό τα σχέδιά της, τις μεθόδους και τα μέλη της; Πως μπορούν οι «εκπαιδευτές», που πιστεύουν ότι η προπαγάνδα και το παράδειγμα επαρκούν για τον βαθμιαίο μετασχηματισμό των ατόμων και μέσω αυτών της κοινωνίας, να ενστερνιστούν τις ίδιες τακτικές με τους «επαναστάτες», που είναι πεπεισμένοι για την ανάγκη να καταστρέψουν με την βία ένα status quo το οποίο συντηρείται με τη βία και να δημιουργήσουν, μπροστά στη βία των καταπιεστών, τις αναγκαίες συνθήκες για την ελεύθερη διασπορά της προπαγάνδας και την πρακτική εφαρμογή των νικηφόρων ιδανικών; Και πώς να κρατήσεις μαζί κάποιους ανθρώπους που, για ιδιαίτερους λόγους, δεν πάει ο ένας τον άλλο• και να σέβονται ο ένας τον άλλο και να μην μπορούν ποτέ να είναι το ίδιο καλοί και χρήσιμοι αγωνιστές του αναρχισμού;

Επιπλέον, ακόμη και οι συγγραφείς του Σχεδίου (της «Πλατφόρμας») διακηρύσσουν ως «παράλογη» την ιδέα της δημιουργίας μιας οργάνωσης η οποία θα βάλει μαζί τους αντιπροσώπους όλων των διαφορετικών τάσεων του αναρχισμού. Μια τέτοια οργάνωση, λένε, «ενσωματώνοντας ετερογενή στοιχεία, σε θεωρητικό και πρακτικό επίπεδο, δεν θα είναι τίποτα περισσότερο από μια μηχανική συλλογή (συναρμολόγηση) ατόμων που αντιλαμβάνονται όλα τα ζητήματα που αφορούν το αναρχικό κίνημα από διαφορετική οπτική γωνία και αναπόφευκτα θα διαλυθεί καθώς θα δοκιμάζεται από τα γεγονότα και την πραγματική ζωή.

Εντάξει. Αλλά ύστερα, αν αναγνωρίζουν την ύπαρξη διαφορετικών τάσεων θα πρέπει σίγουρα να τους αφήσουν το δικαίωμα να οργανωθούν με τον δικό τους τρόπο και να εργαστούν για την αναρχία με τον τρόπο που τους φαίνεται καλύτερος. Ή θα διεκδικήσουν το δικαίωμα να εκδιώξουν, να «αφορίσουν» από τον αναρχισμό όλους εκείνους που δεν δέχονται το πρόγραμμά τους; Βέβαια λένε ότι «θέλουν να συναντηθούν σε μια μοναδική οργάνωση» όλα τα «υγιή στοιχεία» του ελευθεριακού κινήματος• και, φυσικά, θα φροντίσουν να κρίνουν ως «υγιή» μόνο αυτά που σκέφτονται όπως και αυτοί. Αλλά τι θα κάνουν με τα «μη υγιή» στοιχεία;

Φυσικά, ανάμεσα σ' αυτούς που αυτοχαρακτηρίζονται ως αναρχικοί υπάρχουν, όπως σε κάθε ανθρώπινη ομάδα, στοιχεία διαφορετικής αξίας• και το χειρότερο, υπάρχουν κάποιοι που διαδίδουν ιδέες στο όνομα του αναρχισμού οι οποίες πολύ λίγο έχουν να κάνουν με αυτόν. Αλλά πώς ν' αντιμετωπίσουμε το πρόβλημα; Η «αναρχική αλήθεια» δεν μπορεί και δεν πρέπει να γίνει μονοπώλιο ενός ατόμου ή μιας επιτροπής• ούτε μπορεί να εξαρτηθεί από τις αποφάσεις πραγματικών ή φανταστικών πλειοψηφιών. Αυτό που είναι απαραίτητο – και επαρκές – είναι ο καθένας από μας να έχει και να εξασκεί την ευρύτερη ελευθερία κριτικής και ο καθένας μας να υποστηρίζει τις δικές του ιδέες και να διαλέγει για τον εαυτό του τους δικούς του συντρόφους. Σε έσχατη ανάγκη η πραγματικότητα θα αποφασίσει ποιος ήταν σωστός.

Επομένως ας βάλουμε στην άκρη την ιδέα να μαζέψουμε μαζί «όλους» τους αναρχικούς σε μία μοναδική οργάνωση και ας δούμε τι είναι στην πραγματικότητα η «Γενική Ένωση» που μας προτείνουν οι Ρώσοι – δηλαδή η Ένωση μιας συγκεκριμένης φράξιας αναρχικών• και ας δούμε εάν η οργανωτική μέθοδο την οποία προτείνουν συμμορφώνεται με την αναρχική μέθοδο και αρχές και αν με αυτόν τον τρόπο μπορεί να βοηθήσει ώστε να επέλθει ο θρίαμβος του αναρχισμού.

Και πάλι, νομίζω ότι δεν μπορεί.

Δεν αμφισβητώ την αγνότητα της αναρχικής προσφοράς των Ρώσων συντρόφων. Θέλουν να επιφέρουν τον αναρχικό κομμουνισμό και ψάχνουν τους τρόπους για να το κάνουν όσο το δυνατόν πιο γρήγορα. Αλλά δεν αρκεί να θέλεις κάτι• πρέπει κάποιος να χρησιμοποιεί και τα κατάλληλα μέσα• για να φτάσει κάποιος σ' έναν συγκεκριμένο τόπο πρέπει να πάρει τον σωστό δρόμο, αλλιώς θα καταλήξει κάπου αλλού. Η οργάνωσή τους, όντας τυπικά εξουσιαστική, μακριά

από το να βοηθήσει να επέλθει η νίκη του αναρχικού κομμουνισμού, στον οποίο αποβλέπουν, μπορεί μόνο να νοθεύσει το αναρχικό πνεύμα και να οδηγήσει σε συμπεράσματα που έρχονται σε αντίθεση με τις προθέσεις τους.

Στην πραγματικότητα, η «Γενική Ένωση» τους εμφανίζεται να αποτελείται από τόσες πολλές μερικές οργανώσεις με «γραμματοειδείς» οι οποίες καθοδηγούν «ιδεολογικά» την πολιτική και τεχνική δουλειά• και για να συντονίζονται οι δραστηριότητες όλες οι οργανώσεις – μέλη υπάρχει η «Εκτελεστική Επιτροπή της Ένωσης» που ο στόχος της είναι να φροντίζει για τις αποφάσεις της Ένωσης και να επιβλέπει την «ιδεολογική και οργανωτική καθοδήγηση των οργανώσεων σε συμμόρφωση με την ιδεολογία και γενική στρατηγική της Ένωσης». Είναι αυτό αναρχικό; Αυτό, κατά τη γνώμη μου, είναι κυβέρνηση και εκκλησία. Πραγματικά, δεν υπάρχει αστυνομία ή ξιφολόγχες, ούτε πιστό κοπάδι για να αποδεχτεί την υπαγορευμένη «ιδεολογία»• αλλά αυτό απλά σημαίνει ότι η κυβέρνησή τους θα είναι μια ανίκανη και αδύνατη κυβέρνηση και η εκκλησία τους ένα φυτώριο για αιρέσεις και σχίσματα. Το πνεύμα, η τάση παραμένει εξουσιαστική και το εκπαιδευτικό αποτέλεσμα θα παραμείνει αντι-αναρχικό.

Ακούστε αν αυτό δεν είναι αλήθεια.

«Το διοικητικό όργανο του γενικού ελευθεριακού κινήματος – της αναρχικής Ένωσης – θα εισάγει στις γραμμές της την αρχή της συλλογικής ευθύνης• ολόκληρη η Ένωση θα είναι υπεύθυνη για την επαναστατική και πολιτική δράση του κάθε μέλους της• και κάθε μέλος θα είναι υπεύθυνο για την επαναστατική και πολιτική δράση της Ένωσης».

Και μετά απ' αυτό, που είναι η απόλυτη άρνηση κάθε ατομικής ανεξαρτησίας και ελευθερίας πρωτοβουλίας και δράσης, οι συνήγοροι (σ.τ.μ: του Σχεδίου), θυμωμένοι ότι είναι αναρχικοί, ονομάζουν τους εαυτούς τους φεντεραλιστές και ξεφωνούν ενάντια στον συγκεντρωτισμό, «τα αναπόφευκτα αποτελέσματα του οποίου», λένε, «είναι η υποδούλωση και ο μηχανικισμός της ζωής της κοινωνίας και των κομμάτων».

Αλλά αν η Ένωση είναι υπεύθυνη για ό,τι κάνει το κάθε μέλος της, πώς μπορεί να επιτρέψει σε κάθε άτομο-μέλος της και στις διάφορες ομάδες την ελευθερία να εφαρμόσουν το κοινό πρόγραμμα με τον τρόπο που αυτές θεωρούν καλύτερο; Πώς μπορεί κάποιος να είναι υπεύθυνος για μια δράση αν δεν έχει τα μέσα να την εμποδίσει; Επομένως, η Ένωση και στο όνομά της η Εκτελεστική Επιτροπή, θα πρέπει να ελέγχει τη δράση του κάθε μέλους και να το διατάζει τι να κάνει και τι όχι• και καθώς η αποδοκιμασία μετά το γεγονός δεν μπορεί να διορθώσει μια προηγούμενα αποδεκτή ευθύνη, κανείς δεν θα μπορεί να κάνει τίποτα πριν να έχει εξασφαλίσει το πράσινο φως, την έγκριση της επιτροπής. Και από την άλλη πλευρά, μπορεί ένα άτομο να αποδεχτεί ευθύνη για τις δραστηριότητες μιας συλλογικότητας πριν να γνωρίζει τι πρόκειται να γίνει και αν δεν μπορεί να την σταματήσει κάνοντας κάτι το οποίο αποδοκιμάζει;

Επιπλέον, οι συγγραφείς του Σχεδίου λένε ότι είναι η «Ένωση» η οποία προτείνει και κανονίζει. Αλλά όταν αναφέρονται στις επιθυμίες της Ένωσης, αναφέρονται άραγε στις επιθυμίες όλων των μελών της; Αν ναι, για να μπορεί να λειτουργεί η Ένωση πρέπει όλοι να έχουν πάντα την ίδια άποψη για όλα τα ζητήματα. Έτσι αν είναι φυσιολογικό ότι ο καθένας θα πρέπει να συμφωνεί με τις γενικές και θεμελιώδεις αρχές, γιατί αλλιώς δεν θα είναι και θα παραμένουν ενωμένοι, δεν μπορεί να υποθεθεί ότι τα σκεπτόμενα όντα θα είναι όλα και πάντα με την ίδια άποψη όσον αφορά το τι χρειάζεται να γίνει στις διαφορετικές περιστάσεις και στην επιλογή των ανθρώπων στους οποίους θα εμπιστευτούν διοικητικές και κατευθυντήριες αρμοδιότητες.

Στην πραγματικότητα – όπως προκύπτει από το ίδιο το κείμενο του Σχεδίου – η θέληση της Ένωσης μπορεί μόνο να σημαίνει την θέληση της πλειοψηφίας, εκφρασμένη μέσα από συνέδρια τα οποία διορίζουν και ελέγχουν την «Εκτελεστική Επιτροπή» και αποφασίζουν για όλα τα σημαντικά ζητήματα. Φυσικά, τα συνέδρια θα αποτελούνται από αντιπροσώπους εκλεγμένους από την πλειοψηφία των ομάδων-μελών, και αυτοί οι αντιπρόσωποι θα αποφασίζουν για το τι θα κάνουν, όπως μια πλειοψηφία από ψήφους. Έτσι, στην καλύτερη των περιπτώσεων, οι αποφάσεις θα παίρνονται από την πλειοψηφία μιας πλειοψηφίας, και αυτό μπορεί εύκολα, ειδικά όταν οι αντιτιθέμενες απόψεις είναι περισσότερες από δύο, να εκφράζει μόνο μια μειοψηφία.

Επιπλέον, θα έχει ήδη γίνει αντιληπτό ότι, δοσμένων των συνθηκών στις οποίες οι αναρχικοί ζουν και αγωνίζονται, τα συνέδριά τους είναι ακόμη λιγότερο αντιπροσωπευτικά από τα κοινοβούλια των μπουρζουάδων. Και ο έλεγχός τους επί των διοικητικών σωμάτων, αν αυτά έχουν εξουσιαστικές αρμοδιότητες, είναι σπάνια έγκαιρος και αποτελεσματικός. Στην πράξη, στα αναρχικά συνέδρια παρευρίσκεται οποιος επιθυμεί και μπορεί, οποιος έχει αρκετά χρήματα και οποιος δεν έχει εμποδιστεί από αστυνομικά μέτρα. Υπάρχουν τόσες παρουσίες που αντιπροσωπεύουν μόνο τους εαυτούς τους ή έναν μικρό αριθμό φίλων όσες και αυτές που πραγματικά αντιπροσωπεύουν τις απόψεις και τις

επιθυμίες μιας μεγάλης συλλογικότητας. Και αν δεν παρθούν προφυλάξεις ενάντια στους πιθανούς προδότες και κατασκόπους – μάλιστα ακριβώς λόγω της ανάγκης αυτών των προφυλάξεων – είναι αδύνατο να γίνει ένας σοβαρός έλεγχος στους αντιπροσώπους και στην αξία των εντολών τους.

Σε κάθε περίπτωση όλα αυτά εκφυλίζονται σε ένα καθαρό πλειοψηφικό σύστημα, σε καθαρό κοινοβουλευτισμό.

Είναι αρκετά γνωστό ότι οι αναρχικοί δεν αποδέχονται την κυβέρνηση της πλειοψηφίας («δημοκρατία»), περισσότερο απ' ό,τι δέχονται την κυβέρνηση των λίγων («αριστοκρατία», «ολιγαρχία» ή δικτατορία μιας τάξης ή ενός κόμματος) ούτε αυτή του ατόμου («αυτοκρατορία», «μοναρχία» ή προσωπική δικτατορία).

Χιλιάδες φορές οι αναρχικοί έχουν κριτικάρει την αποκαλούμενη κυβέρνηση της πλειοψηφίας, η οποία, όπως και να 'χει, στην πράξη πάντα οδηγεί στην κυριαρχία από μια μικρή μειοψηφία.

Πρέπει να τα επαναλάβουμε όλα αυτά ξανά για τους Ρώσους συντρόφους μας;

Αναμφίβολα, οι αναρχικοί αναγνωρίζουν ότι όπου η ζωή είναι κοινή είναι συχνά απαραίτητο για την μειοψηφία να αποδέχεται την άποψη της πλειοψηφίας. Όταν υπάρχει μια προφανής ανάγκη ή χρησιμότητα στο να γίνει κάτι και, για να γίνει χρειάζεται τη συμφωνία όλων, οι λίγοι θα νιώσουν την ανάγκη να προσαρμοστούν στις επιθυμίες των πολλών. Και, συνήθως, για το ενδιαφέρον του να ενεργούν ειρηνικά μαζί και υπό συνθήκες ισότητας, είναι απαραίτητο για τον καθένα να υποκινούνται από ένα πνεύμα ομόνοιας, ανεκτικότητας και συμβιβασμού. Αλλά τέτοιες προσαρμογές, απ' τη μια πλευρά, από μια ομάδα πρέπει να είναι αμοιβαίες, εθελοντικές και πρέπει να προέρχεται από μια αντίληψη ανάγκης και καλής θέλησης να εμποδιστεί η συνέχιση των κοινωνικών υποθέσεων από το να παραλύσουν λόγω ξεροκεφαλιάς. Δεν μπορεί να επιβληθεί ως αρχή και θεσπισμένος κανόνας. Αυτό είναι ένα ιδανικό το οποίο, ίσως, στην καθημερινή ζωή γενικά, είναι δύσκολο να επιτευχθεί πλήρως, αλλά είναι αλήθεια ότι σε κάθε ανθρώπινη ομάδα η αναρχία είναι πιο κοντά εκεί όπου η συμφωνία μεταξύ της πλειοψηφίας και της μειοψηφίας είναι ελεύθερη και αυθόρμητη και απαλλαγμένη από κάθε επιβολή που δεν απορρέει από τη φυσική τάξη πραγμάτων.

Έτσι, αν οι αναρχικοί αρνηθούν το δικαίωμα της πλειοψηφίας να κυβερνούν την ανθρώπινη κοινωνία γενικά – στην οποία τα άτομα είναι παρ' όλ' αυτά αναγκασμένα να αποδεχτούν κάποιους περιορισμούς, καθώς δεν μπορούν να απομονώσουν τους εαυτούς τους χωρίς να απαρνούνται τις συνθήκες της ανθρώπινης ζωής – και αν θέλουν το κάθε τι να γίνεται με ελεύθερη συμφωνία όλων, πώς είναι δυνατό για αυτούς να αποδεχτούν την ιδέα της κυβέρνησης από την πλειοψηφία στην ουσιαδώς ελεύθερη και εθελοντική ένωση και να ξεκινήσουν να διακηρύσσουν ότι οι αναρχικοί πρέπει να υποτάσσονται στις αποφάσεις της πλειοψηφίας πριν καν ακούσουν πια μπορεί αυτή να είναι; Είναι κατανοητό ότι οι μη αναρχικοί θα βρουν την Αναρχία, ορισμένη ως μια ελεύθερη οργάνωση χωρίς την εξουσία της πλειοψηφίας πάνω στη μειοψηφία, ή το αντίθετο, μια μη ρεαλιστική ουτοπία, ή ρεαλιστική μόνο σε ένα μακρινό μέλλον• αλλά είναι αδιανόητο οποιοσδήποτε διακηρύσσει τις αναρχικές ιδέες και θέλει να φέρει την Αναρχία, ή τουλάχιστον να προσεγγίσει σοβαρά την πραγματοποίησή της – σήμερα και όχι αύριο – να απαρνείται τις βασικές αρχές του αναρχισμού στην δράση που προτείνει να παλέψει για τη νίκη της. Κατά τη γνώμη μου, μια αναρχική οργάνωση πρέπει να βασίζεται σε πολύ διαφορετική βάση από αυτή που προτείνεται από αυτούς τους Ρώσους συντρόφους.

Πλήρης αυτονομία, πλήρης ανεξαρτησία και άρα πλήρης υπευθυνότητα των ατόμων και των ομάδων• ελεύθερη συμφωνία ανάμεσα σ' αυτούς που πιστεύουν ότι είναι χρήσιμο να ενωθούν για να συνεργαστούν για έναν κοινό σκοπό• ηθικά καθήκοντα για να καταλάβουν πλήρως τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνουν και να μην κάνουν τίποτα που μπορεί να αντιπαράκειται με το αποδεκτό πρόγραμμα. Πάνω σ' αυτές τις βάσεις οι πρακτικές δομές και τα σωστά εργαλεία που θα δώσουν ζωή στην οργάνωση πρέπει να χτιστούν και να σχεδιαστούν. Κατόπιν, οι ομάδες, οι ομοσπονδίες ομάδων, οι ομοσπονδίες ομοσπονδιών, τα συνέδρια, οι επιτροπές αλληλογραφίας και ούτω καθεξής. Αλλά όλα αυτά πρέπει να γίνουν ελεύθερα, με τέτοιο τρόπο ώστε η σκέψη και η πρωτοβουλία των ατόμων να μην εμποδίζεται, και με την ανεξάρτητη γνώμη του πώς να δοθεί μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα στις προσπάθειες οι οποίες, απομονωμένες, θα ήταν είτε αδύνατες είτε αναποτελεσματικές. Συμπερασματικά, συνέδρια μιας αναρχικής οργάνωσης, ακόμη και αν υποφέρουν ως αντιπροσωπευτικά σώματα από όλες τις προαναφερόμενες ατέλειες, είναι ελεύθερα από κάθε είδους εξουσιαστικών τάσεων, επειδή δεν προδιαγράφουν τον νόμο• δεν επιβάλλουν τις δικές τους αποφάσεις στους άλλους. Βοηθούν να διατηρούνται και να αυξάνονται οι προσωπικές σχέσεις μεταξύ των πιο ενεργών συντρόφων, να συντονίζονται και να ενθαρρύνονται προγραμματικές μελέτες στους τρόπους και τα μέσα ανάληψης δράσης, να πληροφορούνται όλοι για την κατάσταση στις διάφορες περιοχές και για την δράση που είναι

πιο άμεσα αναγκαία για τον καθένα• να διατυπώνονται οι διάφορες απόψεις που θεωρούνται έγκυρες ανάμεσα στους αναρχικούς και να υπογράφονται κάποιου είδους στατιστικές από αυτούς – και οι αποφάσεις τους δεν είναι υποχρεωτικοί κανόνες αλλά υποδείξεις, συμβουλές, προτάσεις που υποβάλλονται στη σύνθεση όλων, και δεν γίνονται δεσμά και επιβολές παρά μόνο σε αυτούς που τις αποδέχονται, και για όσο καιρό τις αποδέχονται.

Τα διαχειριστικά σώματα που διορίζουν – Επιτροπή Αλληλογραφίας κ.λπ. – δεν έχουν διοικητικές ή καθοδηγητικές αρμοδιότητες, αν δεν συμφέρουν αυτούς που τις ζητούν και αποδέχονται τέτοιες πρωτοβουλίες, και δεν έχουν καμιά εξουσία να επιβάλουν τις δικές τους απόψεις – τις οποίες μπορούν, φυσικά, να διατηρούν και να προπαγανδίζουν ως ομάδες συντρόφων, αλλά δεν μπορούν να παρουσιάζονται ως επίσημη άποψη της οργάνωσης. Εκδίδουν τις αποφάσεις των συνεδρίων και τις απόψεις και προτάσεις τις οποίες ομάδες και άτομα στέλνουν σε αυτούς• και βοηθούν – για όσους χρειάζονται αυτή την υπηρεσία – να διευκολύνουν τις σχέσεις μεταξύ των ομάδων και την συνεργασία μεταξύ αυτών που συμφωνούν σε διάφορες πρωτοβουλίες. Όποιος το επιθυμεί, είναι ελεύθερος να αλληλογραφήσει με όποιον επιθυμεί ή να χρησιμοποιήσει τις υπηρεσίες άλλων επιτροπών που ορίστηκαν από ειδικές ομάδες.

Σε μια αναρχική οργάνωση τα άτομα-μέλη μπορούν να εκφράσουν οποιαδήποτε άποψη και να χρησιμοποιήσουν οποιαδήποτε τακτική δεν έρχεται σε αντίθεση με αποδεκτές αρχές και οι οποίες δεν βλάπτουν τις δραστηριότητες των άλλων. Σε κάθε περίπτωση μια δοσμένη οργάνωση διατηρείται για όσο καιρό οι αιτίες για την ένωση είναι ισχυρότερες από αυτές της διάλυσης. Όταν δεν είναι πλέον έτσι, τότε η οργάνωση διαλύεται και κάνει χώρο για άλλες, πιο ομογενείς ομάδες.

Ξεκάθαρα, η διάρκεια, η μονιμότητα μιας οργάνωσης εξαρτάται από το πόσο αποτελεσματική αποδεικνύεται στον μακρύ αγώνα που πρέπει να διεξάγει, και είναι φυσικό ότι οποιοσδήποτε θεσμός ενστικτωδώς επιδιώκει να διατηρηθεί επ' άπειρον. Αλλά η διάρκεια μιας ελευθεριακής οργάνωσης πρέπει να είναι συνέπεια της πνευματικής συγγένειας των μελών της και της προσαρμοστικότητας του τρόπου ύπαρξής της στις διαρκείς αλλαγές των περιστάσεων. Όταν δεν είναι πλέον δυνατό να εκπληρωθεί μια χρήσιμη αποστολή είναι καλύτερο να πεθάνει. Οι Ρώσοι σύντροφοι πιθανόν βρίσκουν ότι μια οργάνωση σαν αυτή που προτείνω και παρόμοια με αυτή που έχει υπάρξει, περισσότερο ή λιγότερο αποτελεσματική κατά περιόδους, δεν είναι ικανοποιητική.

Το καταλαβαίνω. Αυτοί οι σύντροφοι βασανίζονται από την έμμονη ιδέα της επιτυχίας των Μπολσεβίκων στη χώρα τους και, όπως οι Μπολσεβίκοι, θα ήθελαν να συσπειρώσουν όλους τους αναρχικούς μαζί σε κάποιου είδους πειθαρχημένο στρατό ο οποίος, υπό την ιδεολογική και πρακτική καθοδήγηση λίγων ηγετών, θα βαδίσει σταθερά σε επίθεση στο υπάρχον σύστημα, και αφού θα έχει κερδίσει την υλική νίκη θα κατευθύνει την δημιουργία μιας νέας κοινωνίας. Και ίσως είναι αλήθεια ότι κάτω από ένα τέτοιο σύστημα, είναι πιθανό ότι οι αναρχικοί θα ήταν μεγαλύτεροι. Αλλά με πιο αποτέλεσμα; Δεν θα συμβεί ό,τι συνέβη στον σοσιαλισμό και τον κομμουνισμό στην Ρωσία και στον αναρχισμό;

Οι σύντροφοι είναι ανυπόμονοι για την επιτυχία όσο είμαστε και εμείς. Αλλά για να ενεργήσεις και να πετύχεις δεν είσαι υποχρεωμένος να απαρνηθείς τις αιτίες για να ενεργήσεις και να αλλάξεις τον χαρακτήρα της νίκης που έρχεται.

Θέλουμε να αγωνιστούμε και να νικήσουμε, αλλά ως αναρχικοί – για την Αναρχία.

Malatesta

Il Risveglio (Γενεύη), Οκτώβρης 1927

* Το παρόν κείμενο βρίσκεται σε αγγλική μετάφραση στο International Anarchism, μέρος της συλλογής της ιστοσελίδας struggle καθώς και στο Nestor Makhno Archive, όπου υπάρχει και στα ελληνικά. Η πρώτη ελληνική μετάφραση δημοσιεύτηκε στο 1ο τεύχος του περιοδικού «Μαύρος Ήλιος», που κυκλοφόρησε στην Αθήνα το τέταρτο τρίμηνο του 1981 με τον τίτλο «Ένα Αναρχικό Πρόγραμμα». Μια άλλη ελληνική μετάφραση δημοσιεύτηκε στο βιβλίο «Η Οργανωτική Πλατφόρμα των Ελευθεριακών Κομμουνιστών» που εκδόθηκε στην Αθήνα τον Μάρτη του 2004 σε συνεργασία των εκδόσεων «Άρδην» και ομάδας συντρόφων.

